

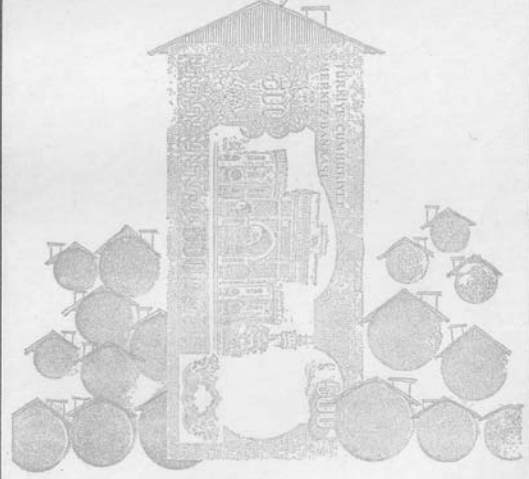
**KURTULUŞUMUZ
KENDİ GÜÇLÜ
KOLLARIMIZLA
OLACAKTIR**

FIYATI : 3 TL.

GELİR DAĞILIMI

Yıldırım Koç

TİB TÜM
İKTİSATÇILAR
BİRLİĞİ

RESİMLİ
İŞÇİ
DİZİSİ **8**

**GELİR
DAĞILIMI**

RESİMLEYENLER
SELÇUK DEMİREL
ÜMIT GÜNDÜÇ

BİRİNCİ BASKI
HAZİRAN 1977

— "Yahu çocuklar," dedi Kemal Usta, "boş bir ev bilen var mı? Bizim ev sahibi gelecek ay bizi çıkaracak."
İşçiler şöyle bir baktılar. Hakkı yavaşta "var, abi" dedi.

Kemal Usta sevinçle atıldı. "Ne tarafta?"
— "Şişli'nin orda. 5 oda. 2 salon. Hem de kaloriferli."
Kemal Usta bozulmuştu. "Oğlum sen benimle dalga mı geçiyorsun. O senin dediğin yerlerin kirası 10 bin lira."

Hakkı, "Usta," dedi, "sen bize ev var mı diye sordun, cevap verdik. Ev var. Ama paran varsa tabii, Ayda 10 bin lirayı verenler var ki 10 bin lira istiyorlar. Veren veriyor."
İşçilerden biri lafa karıştı. "Yuh olsun be," dedi. "Benim elime temiz para 1500 lira geçiyor. Çoluk çocuk hiç para yemeyip kira ödesek, yedi ay çalışacağız, bir ayın kirasını ödeyeceğiz."

Hakkı yangına körükle gitti. "Yok oğlum, bu iş bu kadar ucuz değil. Kapıcı, kaloriferi, elektriği, suyu filan bu 10 binin dışında."

Her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Kendi aylığını düşünen basıyordu kalayı.

Bu ara fabrikanın işbaşı düdüğü sesleri bastırdı.
İşçiler yavaşta fabrikaya girdiler.

O gün Kemal Usta ne kadar sinirliyse Mehmet o kadar neşeliydi. Kemal Usta'nın mal bulmuş mağrabi gibi atılışını. Hakkı'nın onunla dalga geçişini, arkadaşlarının tepkilerini düşündükçe gülesi geliyordu.

Akşam payfosta Hakkı'yı yakaladı. "İyi dalga geçtin Adamla, be" dedi. "Cidden öyle 10 bin liralık daireler var mı?"

Hakkı baktı. "Lan, şimdi de sen mi benle dalga geçiyorsun?" dedi. "Ayda 10 bin lira dert mi ki. Adamın yazlığı ayrı, kişliği ayrı. Oğlunun ayrı arabası var, kendinin ayrı

İlk bir bahar günüydü. Hava açıktı. Yemeğini bitiren işçiler birer ikişer yemekhaneden çıkıyordu. İşbaşına daha yarım saat vardı. Fabrika duvarına sırtını dayayıp çömelen elini sigarasına atıyordu.

Hakkı yemeği erken bitirenlerdendi. Sigarasının yarısına gelmişti ki yemekhaneden Mehmet'in çıktığını gördü. El etti. Biraz sonra Mehmet de duvarın dibine dizilenlere eklenmişti. Günlük dertler yeniden dile geldi. Sohbet yavaşta koyulaştı.

Hakkı iki yıllık işçiydi. Birinci sınıf tornacıydı. Endüstri meslek lisesi mezunuydu. Okulda yapılan direnişi idare edenlerdendi. Zaten bu yüzden az kalsın okuldan atılıyordu. Karakolda yediği dayakla paçasını kurtarmıştı.

Mehmet ise okuyamamıştı. Orta terkti. Ama iyi kaynakçıydı. Değme kaynakçaya ustalık ederdi.

Mehmet'le Hakkı işyerinde sendikayı örgütlemeye çalışıyorlardı. Örgütleme işi epey olgunlaşmıştı.

İşte tam bu sendika meselesi konuşulurken Kemal Usta gözükte. İşçiler onun kendilerinden yana geldiğini görünce konuyu değiştirdiler. O haftaki Fener—Galatasaray maçı açıldı.

Kemal Usta kendi sınıfına ihanet edenlerdendi. Sendikanın bir numaralı düşmanıydı. Patronun köpekliliğini yapıp işini yoluna koymaya çalışıyordu.

— "Merhaba," dedi.

İşçiler görev yerine getirir gibi bir "merhaba" dediler.

arabası, karısının ayrı arabası. Adam bir Avrupa tatiline gidiyor, 300 bin lira harcıyıp dönüyor. Renkli gazetelerdeki sosyete haberlerine ara sıra göz atsana."

Hakkı endüstri meslek lisesinde okurken sosyalist olmuştu. Onun için bu konuları iyi biliyordu.

"Bu akşam işin var mı?" diye sordu.

Mehmet, "Yok," dedi. "Bir diyeceğin mi vardı?"

"Gel bize gidelim. Evde bir sürü kitap var. Milyonlarca emekçi yoksulluk çekerken bazıları nasıl yaşıyor onları anlatıyor. Hem bizimkileri de tanımış olursun. Daha sonra nasıl olsa bize gelip gidersin."

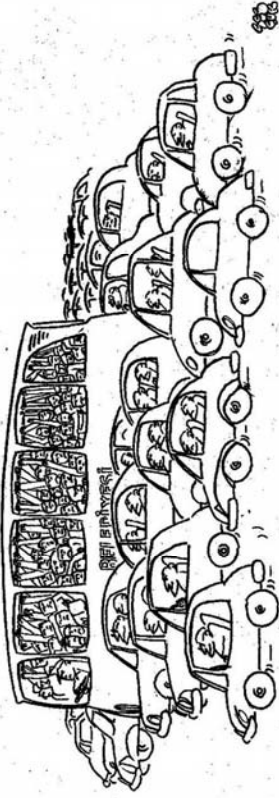
İşyerinden çıktılar. Birazdan dolmuş durağına geldiler. Ara sıra geçen dolmuşlar da doluydu. Yolu özel arabalar tukamıştı. Her özel arabanın içinde bir iki kişi vardı.

Hakkı Mehmet'i dürttü. "Bir şu arabalara bak, bir de otobüse. Bir otobüs 70 kişi, 80 kişi taşıyor. Şu arabalardan üçü, bilemedin dördü bir otobüs kadar yer kaplıyor. İçinde kaç kişi var? Hadi diyelim 7 kişi, 8 kişi. Trafik sıkışıklığını yaratan esasında bu özel arabalar. Özel arabaları üretip piyasaya süren de Anadolu, Tofaş, Renault gibi firmalar. Onların istediği her gün binlerce otomobil satılsın. Bizim istediğimiz en ucuz ve en kısa zamanda evimize gidebilelim. Ama adanlar belediyenin otobüs almasını da engelliyorlar. Var mı yok mu taksit. Her taraf araba oldu mu trafik kötülüyor. Yani anlayacağın şu tekelci araba şirketleri bu derdin sorumlusu."

Dolmuş bekleme bekleme yarım saat olmuştu. Mehmet de epey bozulmaya başlamıştı. "Kaldırmalı hepsini," dedi. "Özel araba yerine bol bol otobüs koyacaksınız. O zaman trafik derdi filan kalmaz."

Bir süre sonra ite kaka bir dolmuşa girdiler. Dura, bekleme, kalka derken, hava iyice karardığında mahalleye ancak varabildiler.

Eve girdiklerinde Hakkı'nın anası, babası ve kızkardeşi yemeğe yeni oturmuştu.

«TRAFİK SIKIŞIKLIĞINI YARATAN ESASINDA BU ÖZEL ARABALAR, ÖZEL ARABALARI ÖRETİP PİYASAYA SÜREN DE ANADOL, TOFAŞ, RENAULT GİBİ FİRMALAR, ONLARIN İSTEDİĞİ HER GÜN BİNLERCE OTOMOBİL SATILSIN, BİZİM İSTEDİĞİMİZ EN UCUZ VE KISA ZAMANDA EVİMİZE Gİ- DEBİLELİM!»

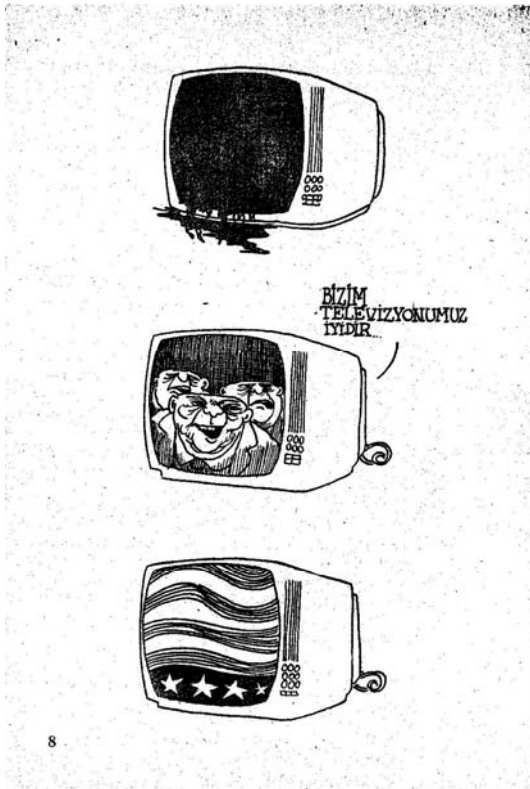
Akşam yemeğini beraber yediler. Bu ara televizyon açıldı. Hakkı'nunkiler televizyona daldı. Hakkı'yla Mehmet de izin isteyerek içerdeki odaya geçtiler.

Hakkı kapıyı kapayınca bir "of" çekti. "Dayanamıyorum şu televizyona be," dedi. "Yok bilmem ne giyince farkedilir mişsin de, bilmem ne kremi ellerini çatlatmazmış. Bizim yoksul halkımız sırtını örtmeyi düşünüyor, yoksa Beymen giyip farkedilmeyi değil."

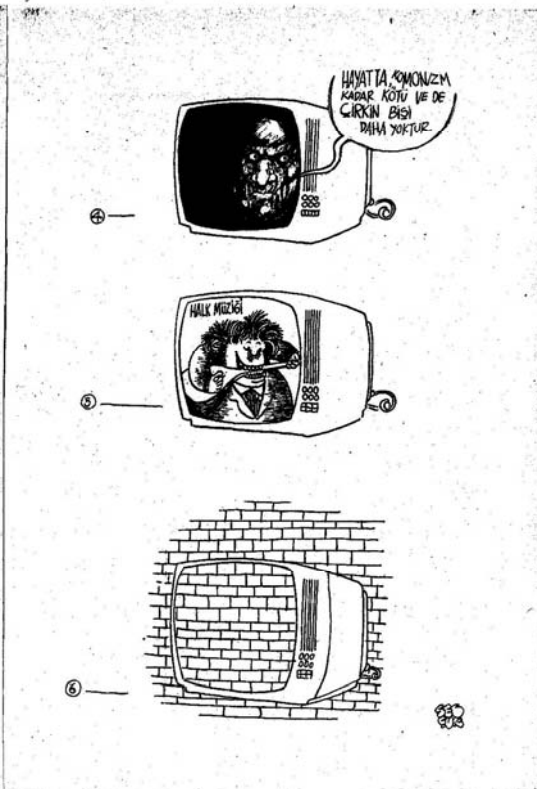
Mehmet itiraz etti. "Sen kendi söylediklerine karşı çıktırıyorsun," dedi. "Ne derdin? Her olayın, her şeyin hem iyi yanı vardır, hem kötü yanı vardır derdin. Bizim görevimizin o olayın kötü etkilerini silmek, iyi etkilerini artırmak olduğunu söyledin. Televizyonun kötü yanı açık. Halkımızı ıvır zıvır şeylerle uyutuyor. Pekiyi iyi yanı ne? Gazete okuyamayan bile kendi gözleriyle zenginlerin hayatını görüyor. Bilirsin bizim halkımız gözüyle gördüğü şeye inanır. Düşün bak. Karın tarlada doğururken ölse, sonra da televizyonda modern tıbbın helere kadir olduğunu izlesen ne yaparsın? Veya aylığın 1500 lirayken, reklamlarda, ucuzlukta çizmelerin 750 liraya indiğini duyunca ne dersin. Bazı akşamlar ne yapıyorum, biliyor musun? Kahveye gidip oturuyorum. Televizyon akşamdan açılıyor. Herkesin gözü orda. Ben de bir taraftan ortaya laf atıp duruyorum. Özellikle reklamlar çok işe yarıyor. Murat'ın reklamı mı çıktı. Dolmuş derdini anlatıyorum. Vehbi Koç'la italyan patronlarının nasıl bir olup bizi sömürdüğünü anlatıyorum. Margarin reklamı mı çıktı, geçen yıllardaki margarin karaborsasını hatırlatıyorum. Beymen'in farkedilirsiniz reklamı mı çıktı, MC hükümetinin ders kitaplarındaki şeref meselesini çıkarıyorum. Hani doktorun şerefi daha fazlamış da, işçinin şerefi azmış. Anlıyacağın, herkes giderek daha kolay farkediyor gerçekleri."

"Doğru," dedi Hakkı. "Sömürücü hakim azınlığı teşhir etmek için televizyondan yararlanabiliriz. Adamların kendi silahlarını onlara çevirtmek gerek."

7

8

9

Hakkı bunları söylerken kitaplığın üstünden aldığı bir dosyanın içindeki gazete parçalarını karıştırıyordu. Biraz sonra, "Nihayet aradığımı buldum," dedi. Bulduğu katlı sayfayı açtığı anda bir sürü rakamın bulunduğu bir yazı ortaya çıktı.

Hakkı Mehmet'e döndü. "Akşam dediklerini hatırlıyordunuzdur," dedi. "Gel şimdi Türkiye'de kimlerin ne kadar para kazandığına bakalım. Şu gördüğün tabloda ailelere göre gelir dağılımı verilmiş."

"Anlamadım," dedi Mehmet.
 —"Şöyle düşün. Bir yıl içinde herkesin kazancını toplasak yıllık toplam geliri buluruz."

"Onu biliyorum."

"Peki, herkesin geliri aynı mı?"

"Yahu bırak böyle soruları. Değil tabii."

"Peki, peki kızma. Nüfusumuz kaç milyon?"

"40 milyon diyelim."

"Nüfusun yüzde biri kaç kişi eder?"

"400 bin kişi."

"Nüfusun yüzde biri 400 bin kişi ederse, yüzde 5'i ne eder?"

"2 milyon."

"Şimdi Türkiye'nin 40 milyonluk nüfusunu yüzde 5'lik 20 eşit parçaya böl. Yani herbirinde 2 milyon kişi olan 20 grup insan düşün."

"Evet."

"Bu eşit sayıda insandan meydana gelen grupların geliri eşit mi olur?"

"Sana bağlı."

"Ne demek bana bağlı?"

"Zenginlerle fakirleri bir grup içine koyarsan grupların geliri eşit olur."

Hakkı bir an afalladı. Sonra toparlandı.

"BİR SÜRÜ KİTAP VAR. MİLYONLARCA EMEKÇİ YOKSULLUK ÇEKERKEN BAZULARI NASIL YAŞIYOR, ONLARI ANLATIYOR."

"Dur yahu," dedi. "Ben bir şeyi eksik söyledim. O iki milyonluk bir grup var ya. Türkiye'nin en zengin 2 milyon insanı. Türkiye'nin bütün insanlarını en zengininden en fakirine doğru 2'şer milyonluk gruplar halinde sıralıyoruz. Hani askerde bütün bölüğü uzun boylusundan kısa boylusuna doğru sıralarlar ya. İşte öyle. İlk 2 milyonluk grup en zenginler. İkinci 2 milyonluk grup zenginlikte ikinci sıradakiler."

"Yirminci 2 milyonluk grup da en yoksullarmız, değil mi?"

"Tamam. 100 kişilik bir bölüğü beşer beşer böldün. 100 somun ekmeği dağıtacaksınız. Nasıl dağıtırın?"

"Her 5 kişilik gruba 5 somun veririm."

"Ama Türkiye'de böyle yapılmıyor"

"Nasıl yapılıyor peki?"

"Bölüğün en uzun boylu beşlisine 30 ekmeği veriyorlar. Adam başı 6 ekmeği yani. Bölüğün en kısa beşlisine de toplam bir ekmeğin üçte birini veriyorlar. Adam başına ince bir dilim düşüyor. Koca koca 6 somun nerde, ince bir dilim nerde."

"Vallahi o bölükte isyan çıkar," dedi Mehmet.

Hakkı bu ara bir tabloya işaret etti. "Sana dediğim şey şu tabloda görülüyor," dedi. "Türkiye'nin en yoksul iki milyon insanı 1973 yılında toplam gelirin yüzde birinin üçte birini almış. En zengin iki milyon insan ise toplam gelirin yüzde 29'unu almış."

HANELERE GÖRE GELİR DAĞILIMI

Haneler	toplam gelirden aldığı pay
Hanelerin en yoksul %5'i	% 0,35
İkinci yoksul %5	% 0,75

Üçüncü yoksul % 5	% 1,03
Dördüncü yoksul % 5	% 1,30
Beşinci yoksul % 5	% 1,61
Altıncı yoksul % 5	% 1,89
Yedinci yoksul % 5	% 2,16
Sekizinci yoksul % 5	% 2,38
Dokuzuncu yoksul % 5	% 2,68
Onuncu yoksul % 5	% 2,91
Onbirinci yoksul % 5	% 3,26
Onikinci yoksul % 5	% 3,66
Onüçüncü yoksul % 5	% 4,04
Ondördüncü yoksul % 5	% 4,50
Onbeşinci yoksul % 5	% 5,10
Onaltıncı yoksul % 5	% 5,88
Onyedinci yoksul % 5	% 7,12
Onsekizinci yoksul % 5	% 8,77
Hanelerin ikinci zengin % 5'i	% 11,69
Hanelerin en zengin % 5'i	% 28,92

Kaynak : Gelir Dağılımı—1973, Devlet Planlama Teşkilatı, 1976, s.21.

"Yani en yoksul gruptaki birinin aylığı 1000 lira olsa, en zengin gruptakinin aylığı ne olacak?"

"Hemen hemen 90 bin lira."

"Yani en zengin % 5, en yoksul % 5'in 90 misli para kazanıyor."

Mehmet şaşırmuştu. Gelir dağılımında adaletsizlik olduğunu biliyordu, ama bu kadarını tahmin etmiyordu.

Hakkı devam etti. "Bu rakamlar doğru değil," dedi. "Esasında aradaki fark çok daha büyük. Yapılan araştırmalar farkı ancak bu kadara indirebilmiş. Bu araştırma Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılmış. Devletin kendi örgütü bile adaletsizliğin bu kadarını böyle açıklamak zorunda kalmış."

Mehmet tabloya eğildi. Biraz baktı. Bu sefer Hakkı sordu:

"Söyle bakalım. Nüfusun yüzde kaçının toplam geliri Tür-

kiye'nin en zengin % 5'inin gelirine eşit? Veya şöyle de sorayım. 100 kişilik bölüğü en uzun 5 kişisine 29 somun vermiştik. En kısa boylulardan başlar ekmeğe dağıtırsak, 29 somunu kaç kişiye vereceğiz?"

"Mehmet raftan bir kalem aldı. Tablonun kenarına birşeyler karaladı. "Aşağı yukarı 65 kişiye," dedi. 100 kişilik bölükte en uzun 5 kişiye de 29 somun, en kısa 65 kişiye de 29 somun veriliyor."

"Yani," dedi Hakkı. "Türkiye'de en zengin 2 milyon kişinin kazandığını yoksullardan 26 milyon kişi ancak kazanıyor. Nüfusun en zengin % 5'i toplam gelirin yüzde 29'unu alırken, nüfusun yüzde 65'i toplam gelirin yüzde 28'ini alıyor."

Mehmet durdu. "Değirmenin suyu nerden gelmiş şimdi iyi anlaşılıyor," dedi. "En zengin 2 milyondan olsam, ben de istediğim yerde oturur, istediğimi alırım. Hiç de koymaz."

Hakkı onun sözünü kesti. Söyle bakalım Türkiye'nin diyalim en zengin 100 bin insanı kimlerden oluşur?"

"Burjuvalardan. Yani patron sınıftan," dedi Mehmet.

Hakkı, "Olmadı," dedi. "Türkiye halkını soyup soğana çeviren sömürücü hakim azınlık yalnızca kapitalistlerden meydana gelmez. En yüksek kazancı sağlayan bu sömürücü hakim azınlık şu unsurlardan oluşur. Bunların ilki yabancı tekelci kapitalistlerle yani Mobil Oil, Shell, General Electric, M.A.N., Mannesmann, Ford, Renault, Fiat ve bunlar gibi yüzlerce şirket yani, emperyalistlerin ortağı yerli tekelci kapitalistler. Koçlar, Sabancılar, Eczacıbaşılar, Haslar, bunların en ünlüleri. Diğerleri de bunlarla işbirliği içindeki en büyük toprak ağaları, tefeciler, toptancı tüccarlar. Bunların bütünlüğüne sömürücü hakim azınlık veya sömürücü hakim ittifak diyoruz. Veya daha doğru bir terimi kullanacaksak oligarşi deriz."

"Niye yeni yeni kelimeler çıkarıyorsun?" diye Mehmet sordu.

14

araçları üzerindeki mülkiyetle ilgili. Sosyal demokratlara sor. Gelir dağılımının daha adil olmasını istersiniz de. Tabii diyecekler. Bölükteki herkese bir somun dağıtalım mı diye sor. Senden daha fazla sahip çıkacaklar."

"Doğru dedin," dedi Mehmet. "Bizim mahalledeki sosyal demokrat çocuk sosyal adalet lafını ağızından düşürmüyor."

Hakkı, "Sosyal-demokratlara hep şunu sormalıyız. Arkadaş biz diyoruz ki, gelir dağılımındaki eşitsizlik fabrikalara ve topraklara yani üretim araçlarına sahip olma meselesinden doğar. Gelir dağılımını belirleyen üretim araçlarının mülkiyet biçimidir. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin geçerli olduğu her toplum biçiminde, yaratılan artı-değere üretim araçlarına sahip olan sınıf el koyar. Değeri üretenlere ise, üretilen toplam değerden ancak yaşamlarını sürdürmeye yetecek kadar olanı verirler. Kısacası üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin geçerli olduğu toplumlarda gelir dağılımında eşitlik sağlanamaz. Zaten gelir dağılımı meselesi, üretilen toplam değerın toplumsal sınıflar arasında nasıl dağıldığı meselesidir. Siz gelir dağılımının adil olmasından yana olduğunuzu savunuyorsunuz. Peki, fabrika ve toprakların patronların ve toprak ağalarının elinden alınmasını savunuyor musunuz? Fabrika ve toprakların emekçilerin devletinin elinde olmasını savunuyor musunuz? Bu arkadaşlar bize ne cevap verecek? Bu soruları olumlu yönde cevaplarırsa zaten sosyal-demokrat olmaktan çıkarlar. Cevapları olumsuzsa başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakaları uyutma yöntemini sürdürmekten başka birşey yapmadıkları ortaya çıkar."

Mehmet, "Bu meseleyi hiç böyle düşünmemiştim" dedi. "Şimdi anlıyorum ki gelir dağılımındaki eşitsizlik ancak düzenin kökten değişmesiyle, yani üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin geçerli olduğu düzene geçişi sağlayacak olan toplumsal devrimle ortadan kalkabilir. Yoksa sosyal-

16

Hakkı, Mehmet'in sorusuna soruyla karşılık verdi.

"Sen burjuva sözünü ne zaman duydun?"

"Üç dört ay önce."

"Oligarşi sözünü duymuş muydun?"

"Duydum tabii. Ama anlamadım. Duvarlarda yazılan sloganlarda okudum. Gittiğimiz yürüyüşte herkes katil oligarşi diye bağırıyordu. Ama anlatan olmadığından anlamı bilmiyordum."

"Peki, sana bir şey daha diyeyim. Gerek burjuva gerekse oligarşi evrensel sözcüklerdir. Yani bütün dünyada aynı sözler kullanılıyor. Dün burjuva kelimesine alışan halkımız bugün oligarşi kelimesine de alışır. Bu alışma oligarşi sözcüğünün anlamı ve kapsamı kitlelerce kavrandıkça giderek yaygınlaşacak."

Hakkı bir taraftan rafta duran kitapların bir kısmını karıştırırken diğer taraftan da konuşuyordu.

"Türkiye'deki oligarşi tüm emekçilerin kanını emerek geçinir. Kazançları milyonlarla değil, milyarlarla ölçülür. Türkiye halkını ilığıne dek sömürmek için yerli sömürücülerle yabancı sömürücüler ortaklar. Yerli sömürücüler ülkeyi emperyalistlere peşkeş çekmiştir. Ülke emperyalistlerin işgali altındadır." Durdu. Elindeki kitabın bir tablosunu gösterdi.

"Şuraya bak. Türkiye'de 310 bin köylü ailesinin hiç toprağı yok. 1960'larda Köy Envanter Etüdü diye bir inceleme yapılmış. Bu araştırmalarda 874 bin köylü ailesi bulunmuş. Bunların üçte birinden fazlasının hiç toprağı yok. Bizim bölüğün en kısa boyluları bunlar anlayacağın. Yüzbinlerce topraksız köylünün karşısında da dört beş bin tane büyük toprak ağası var. Bunlar da bölüğün en uzun boyluları. Adam başı 6 somun alanları."

Mehmet Hakkı'nın sözünü kesti.

"Herkes bir somun vermek istediğimizde bunlar karşılık çıkaracaklar," dedi. "Diğer sömürücülerle ortaklaşa bizimle mücadele edecekler."

"Bak Mehmet," dedi Hakkı, "bütün dertlerimiz üretim

15

demokratların savunduğu, üretim araçları üzerinde kapitalist mülkiyetin belirlediği kapitalist üretim ilişkileri saklı kalmak şartıyla yapılacak reformlar, bizi bir yere götürmez.

Hakkı, "Bir doktor bizi muayene ettiğinde amacı nedir? Bizim rahatsızlığımıza neden olan mikrobu bulmak, değil mi? Hastalığımıza neden olan mikrobu türünü tespit etti mi, ona göre ilaç verir. Bizim toplumumuzun bir hastalığı ne? Bazıları milyonlarla oynarken bazıları aç yatıyor. Yani gelir dağılımı son derece eşitsiz. Biz de tıp fakültesinde şimdilik öğrenciyiz. Bize toplumların doğmasını, büyümesini, hastalıklarını, ölmesini öğreten bilimsel sosyalizmin öğrencileriyiz. Bu bilim bize yol gösteriyor. Bugünkü eşitsiz gelir dağılımı hastalığının mikrobu kapitalist sistem olduğunu söylüyor. Bu sistem değişmeden, emekçilerin iktidarı kurulmadan gelir dağılımında eşitlik sağlanamaz."

Hakkı, bu ara elindeki kitabı karıştırırken yeni bir tablo bulmuştu. Bu tabloda 1973 yılında mesleklere göre gelir dağılımı verilmişti.

Hakkı tabloyu göstererek, "şunlara bak Mehmet," dedi. "Büyük tüccarlar ve sanayicilerle serbest meslek sahipleri nüfusumuzun yüzde biri bile değil. Yüzde birin onda sekizi. Ama toplam gelirin yüzde beş buçüğünü alıyorlar. Bu rakam devletin resmi rakamı. Kaçırılan vergiyi filan hesaba katmıyor. Adamların aldıkları pay gerçekte bundan çok daha büyük."

Mehmet, "Tüccarlar da az değil," dedi. "Nüfusun yüzde birini meydana getiriyorlar, ama gelirin yüzde beşini alıyorlar."

Hakkı, "Deminki örneğimizi düşünürsen," dedi, "Bölükteki 2 kişiye 10 ekmeğe verince de diğerlerine bir şey kalmıyor. Onlara az ekmeğe vermek zorundasın."

Mehmet, "Burda bir eksik var," dedi. Toprak ağaları ve tefeciler gösterilmemiş."

17

Hakkı, "Hakkısın be Mehmet," diyerek tabloya baktı. "Toprak ağalarını da çiftçiler başlığı altında ele almışlar."

"Oligarşinin yapısını görebiliyorsun, değil mi," dedi Hakkı. "Küçük bir azınlık iktidarı ele geçirmiş. Bütün emekçi halk yoksulluk çekerken, onların bir eli yağda, bir eli balda. Halbuki yağla balı herkese bölüştürsek, herkesin karnını doyuracak kadar var. Bugün Türkiye'de 80 bin aile çadırda ve mağarada yaşıyor. Başlarını sokacak bir dam altı bulamıyorlar. Bu iş böyle de, başını altına sokacak bir dam bulanların damları da iyi mi bari. Ne gezer. Mevcut evlerin yüzde 40'ında mutfak yok. Yüzde 35'inde hela yok. Yüzde 60'ında banyo yok. Yüzde 45'inde elektrik, yarısmada akar su yok. Bir deprem oluyor. Binlerce insan ölüyor. Niye? Çünkü küçük bir azınlık büyük bir lüks içinde yaşayacak diye milyonlarca emekçi yoksulluğa itiliyor."

Mehmet, "Devlet bu eşitsizlik karşısında hiç bir şey yapmıyor mu?" diye sordu.

Hakkı gülümsedi. Alaycı bir tavrıyla "yapmaz olur mu? Elinden geldiğince çaballıyor."

"Ne yapıyor?"

"Emekçilerden bol bol vergi kesiyor. Bu vergileri teşvik tedbiri adı altında oligarşinin tekelci burjuvazi kanadına aktarıyor."

Mehmet bozuldu. "Sen bugün neşeli gütündesin galiba. Önüne gelenle dalga geçip duruyorsun."

Hakkı güldü. "Bak anacığım," dedi. "Söylediklerim doğruydü. Devletin sınıfsal niteliğini unutursan bir yere varamazsın. Devlet oligarşinin devleti. Onun için de gelir dağılımına müdahale ediyor. Ama kimden yana? Sömürücü hakim azınlıktan, yani oligarşiden yana. Vergileri kimden toplayacak? Tabii ki emekçilerden. Patronlar yatırım indirimi diyerek, yedikleri yemeğe fatura olarak vergi kaçırırlar. Peki, toplanan vergiler kime harcanır? Söyle bakalım Mehmet cevabını."

18

"Hastane, okul filan yapıyorlar."

"Başka?"

"Elektrik, su. Gerçi parasını alıyorlar ama."

"Başka, başka?" dedi Hakkı.

Mehmet düşündü. Bu kez Hakkı söze karıştı.

"Profilo çatışmasını hatırlıyor musun?"

"Evet, ne olacak?"

"Orda polislerin attığı kurşunlar vardı ya."

"Evet."

"İşte, onlar Profilo işçilerin ödediği vergilerdi. Devlet bu vergileri işçilere geri veriyordu."

Mehmet güldü. "Peki," dedi. "Patronlara nasıl verir? Onlara da kurşun veya cop olmaz herhalde."

"Onlara vergi iadesi gibi adlar altında milyonlarca lira verilir. Mesela bak şunlara. Yurt dışına mal sattı diye patronlara 1964-1974 yılları arasında açıktan toplam 3 milyar 726 milyon TL verilmiş. Düşünebiliyor musun? Para kazanmak için dışarıya mal satıyorsun. Afferin oğlum diyorlar. Böyle devam et, bol bol para kazan diyorlar. Cebime de milyonları koyuyorlar."

"Akluma takılan bir konu daha var" dedi Mehmet.

"Enflasyon veya diğer bir deyişle hayat pahalılığı, gelir dağılımını etkilemiyor mu?"

"Etkilemez olur mu. Fiyatlar artınca ne oluyor? Sabit veya az geliri yurttaşların alım gücü azalıyor. Yani gerçek gelirleri düşüyor. Bu da gelir dağılımının geniş emekçi kitlelerin aleyhine olarak daha da bozulması anlamına geliyor. Hayat pahalılığı aslında üretim araçlarına sahip olan bir avuç azınlığın işine yarıyor. Zenginliklerine, zenginlik katıyorlar. Üretim araçlarına sahip olduklarından, fiyat artışlarının sağladığı ek gelir onların kasasına akıyor ve böylece hayat pahalılığıyla birlikte gelir dağılımı sömürücü sınıfların lehine,

20

19

emekçi sınıf ve tabakaların ise aleyhine giderek daha fazla bozuluyor. Ve bu gelişim ülke kalkınması aldatmacasının sağladığı imkanlarla sürekli hızlandırılıyor.

MESLEKLERE GÖRE GELİR DAĞILIMI

Meslekler	Hane halkı yüzdesi	Toplam gelirden aldığı pay
Çiftçiler	%44.0	%41.2
Büyük tüccar ve ve sanayici, serbest meslek	% 0,8	% 5,5
Ticaret erbabı	% 1.1	% 5.2
Düz işçi	%12.4	% 7.3
Memur	%11.5	%12.7
Esnaf ve sanatkar	%15.8	%14.7
Diğer	%14.4	%13.2

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı, Gelir Dağılımı - 1973

Mehmet, "Ama o milyonlar bizim cebimizden çıkıyor, değil mi?"

Hakkı bu arabaşka bir kitabı almıştı. "Vehbi Koç'u tanır-sın. Türkiye'nin en büyük tekelci burjuvalarından. 60 şirketi kontrol ediyor. 20 binden fazla insanı doğrudan doğruya sömürüyor. Bütün emekçi sınıf ve tabakaları da dolaylı olarak sömürüyor. Yani Koç ailesi Türkiye oligarşisinin en güçlü unsurlarından. Vehbi Koç emperyalistlerle çıkarlarının ortak olduğunu Hayat Hikayem isimli kitabında kendisi anlatıyor. Türkiye'de Amerikan emperyalistleriyle ilk ortak yatırımı Vehbi Koç General Electric Ampul fabrikasında yapmış. Şöyle diyor: "General Electric kazandı, biz kazandık. Bu başarımdan dolayı çok memnunum." Yani emperya-

21

listlerle Türkiye'deki ortakları kazandı, ama emekçi halk kaybetti."

"Koç Holding'in emperyalistlerle başka ortaklıkları da var mı?"

"Koç grubunun 23 şirkette emperyalistlerle ortaklığı var. Yani çıkarları ortak. Bu şirketlerin işçilerini ortaklaşa sömürüyorlar. Türkiye emekçi halkını beraberce sömürüyorlar."

"Yapma yahu," dedi Mehmet. "Bir ikisini saysana."

"General Electric, İzocam, Türk Siemens, Türk Traktör, Tofaş, Aygaz, Gazal, Türk Pirelli, Üniroyal."

Mehmet bir an düşündü. "Peki," dedi, "diğer yerli tekelci kapitalistler de hep böyle mi?"

"Tabii," dedi Hakkı. "Adamlar İkinci Dünya Savaşından önce emperyalistlerin acentalığını yaparlardı. Çıkarları o zamandan ortaktı. Şimdi ortak fabrika kuruyorlar. Türkiye'deki gelir dağılımında kaymağın kaymağını alanlar bunlar. Bizim bölümün en uzun bir iki kişisi."

"Öyle bol bol yedikçe daha da uzun boylu oluyorlar, değil mi?" dedi Mehmet. "Boyları böylece daha da uzayınca ekmeğe payları daha da artıyor. Diğer taraftan bölümün kısa boyluları az ekmeğe aldıklarından, onların boyları daha da kısalıyor. Yani aldıkları ekmeğe daha da azalıyor."

"Öyle" dedi Hakkı. "Oligarşiden yana dönen bu çark emekçi halktan yana döndürülünceye kadar olacak olan bu."

Sonra başka bir dosyadan daktiloyla yazılmış bir sayfa çıkardı. "Şunlara bak," dedi. "Koç Holding'e bağlı Arçelik Şirketinin sermayesi 100 milyon lira. Sadece 1974 yılında yaptığı kâr ise 71 milyon lira. Yine Koç Holding'in Aygaz Şirketinin sermayesi 4 milyon lira. 1973 yılında yaptığı kâr ise sermayesinin 7 misli. Yani 27 milyon lira. Böyle yağma ancak geri bırakılmış ülkelerde olur. Ereğli Demir-Çelik Fabrikasının sermayesi 570 milyon lira. 1971 ile 1974 yılları arasında yaptığı kârın toplamı ise 1 milyar 74 milyon lira. Koruma Tarım İlaçları Şirketinin sermayesi 35 milyon lira.

22

«ADAMLAR İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN ÖNCE EMPERYALİSTLERİN ACENTALIĞINI YAPARLARDI. ÇIKARLARI O ZAMANDAN ORTAKTI ŞİMDİ ORTAK FABRİKA KURUYORLAR. TÜRKİYE'DEKİ GELİR DAĞILIMINDA KAYMAĞIN KAYMAĞINI ALANLAR BUNLAR.»

23

Ama 1972 ve 1974 yılları arasında yaptığı kârın toplamı 106 milyon lira. Yani sermayesinin 3 katı. Al sana bir sayfa dolusu örnek."

Mehmet bu defa iyice afallamıştı. "Ama," dedi, "Bu adamlar zarar ediyoruz diye ağlayıp duruyorlar."

"Onların zarar dediği şey kârlarının biraz azalmasıdır. Türkiye'de suyun başında oligarşi var. Hangi sınıfın sudan ne kadar pay alacağına onlar karar veriyor. Emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci kapitalistlerin musluğu, büyük tefecilerin, toprak ağalarının, toptancı tüccarların muslukları alabildiğine açık. Su şakır şakır akıyor. Bizim musluklar dersin azıcık açılmış. Su damla damla akıyor. Bizimkiler düşen damlaları paylaşabilmek için birbirlerine giriyorlar. Halbuki birlik olsak. Musluğun başına geçsek."

"Sonra da bizim muslukları açsak," dedi Mehmet.

"Musluğu açmak için ne tarafa çevirmek gerek?"

"Sola," dedi Mehmet.

"O zaman," dedi Hakkı, "suyun başına geçmek yetmiyor. Musluğu sola doğru iyice çevireceksin ki depodaki su bizim musluklardan şarıl şarıl aksın. Suya doyalım. Ama oligarşinin musluklarını da kapatmayı unutmayacaksın."

"Peki, sosyalist' bir Türkiye kurulduğunda herkesin geliri eşit mi olacak?"

"İstersen sosyalizmin kurulmasından önceki aşamaya bir bakalım. Biliyorsun Türkiye'de önce anti-oligarşik, anti-emperyalist halk devrimi aşamasından geçilecek. Bu devrimin başarılmasından sonra işçi sınıfının öncülüğünde tüm emekçi sınıf ve tabakaların devleti, yani halkın devleti oluşacak. Gelir eşitsizlikleri sosyalist devrimden önce anti-oligarşik, anti-emperyalist halk devrimiyle asgariye indirilecek. Bu devrimden sonra kurulacak halk demokrasisinde herkes aynı ücreti de almayacak. Ücret ve gelir farklılığı daha bir süre devam edecek."

24

«GELİR EŞİTSİZLİKLERİ SOSYALİST DEVRİMDEN ÖNCE ANTI-OLİGARŞİK, ANTI-EMPERYALİST HALK DEVRİMİYLE ASGARIYE İNDİRİLECEK.»

25

"O zaman kapitalist düzenden ne farkı kalır?"

"İki temel fark var. Birincisi, gelir farklılığı büyük olma-
yacak. Diyelim vasıfsız işçi günde 100 lira alıyorsa, fabrika
müdürü en fazla 200 lira alacak. O düzende milyonlar kaza-
nan patronlar olmayacağından onlardan örnek vermiyorum.
Halbuki bugün nasıl? Vasıfsız bir işçinin yevmiyesi 100 li-
raysa, patronunki onbinlerce lira. İkinci ayrılık daha da
önemli. Bugünkü sömürü düzeninde gelirlerin farklı olma-
sının nedeni ne? Fabrikalar ve büyük topraklar üzerindeki özel
mülkiyet. Bana babamdan fabrika kalsaydı çok gelirim olur-
du. Kalmadı. Kendi ahımla yaşıyorum. Onun için yok-
sulum. Diyeceğim şu. Bu düzende çok büyük olan gelir fark-
lılıkları üretime yapılan katkıların farklı olmasından doğmu-
yor. Toprak ağası çalışmadan yaşıyor. Patronun üretime
katkısı yok. Halbuki halk demokrasisinde ve sosyalist toplu-
munda gelirlerin farklılığı herkesin üretime katkısına göre de-
ğişir."

Mehmet anlamıştı. "Ama," dedi, "kimin ne kadar farklı
ücret alacağını kitleler kararlaştırmalı. Yüksek ücret alanlara
ayrıcılık tanınmamalı. Bu kişiler kitleler tarafından devamlı
denetlenmeli."

Hakkı, "Çok önemli bir konuya değindin," dedi. Eğer
dediklerin olmazsa, eğer kitleler kendi geleceklerini kendile-
ri belirlemezse yöneticilerde bir sürü yanlış eğilim ortaya çı-
kar. Ama genel olarak şunu söyleyebiliriz: halk demokrasi-
sinde ve sosyalist toplumda herkes kendi kabiliyeti ölçüsün-
de topluma katkıda bulunur. Katkısı oranında da gelir sağ-
lar."

Mehmet, "Peki, halk demokrasisinde gelir dağılımında
devletin rolü ne olacak?"

Hakkı, "Sanki kafamın içinden geçenleri biliyorsun. Ben
de şimdi sana o soruyu soramıyordum. Sen söyle bakalım.
Kapitalist toplumda devlet gelir eşitsizliğini düzeltir
mi?"

26

"Düzeltilmez. Aksine arttırır."

"Niçin?"

"Çünkü devlet daima bir sınıflar ittifakının devleti. Bugün
oligarşinin devleti. Sömürücü bir azınlığın, emperyalistlerle
büttünleşmiş yerli tekelleri kapitalistlerin, büyük toprak ağala-
rı ve tüccarların devleti. Hal böyle olunca da onların lehine
iş yapacak."

"Peki, halk demokrasisinde devlet kimin devleti olacak?"

"İşçi sınıfının öncülüğünde tüm emekçi sınıf ve tabakala-
rım. Yani topraksız ve az topraklı yoksul köylünün, köyler-
deki küçük üreticinin, küçük esnafın, memurun, zanaatkarın
devleti olacak."

"Bu devlet gelirin eşit bölüşülmesinden yana mı, değil
mi?"

"Eşit bölüşülmesinden yana."

"Niçin?"

"Çünkü bir azınlığın değil, emekçi çoğunluğun devleti."

"Peki, o zaman devlet elindeki imkanları gelir dağılımını
eşitleştirmek için nasıl kullanacak?"

Mehmet biraz durdu. "Bak bu konuyu hiç düşünmemiş-
tim," dedi.

Bu defa Hakkı konuşmaya başladı. "Kapitalist düzende
fabrikaların geliri patronlara kalır. Devrimden sonra halk de-
mokrasisinde bu gelir halkın devletine gidecek. İşte bu para-
lar halkın temel ihtiyaçlarını karşılamada ihtiyaca göre eşit
olarak kullanılacak. Bizim işçi arkadaşlar aylıklarının büyük
bir kısmını nereye harcar?"

"Kıraya."

"Halk demokrasisinde herkesin çok çok ucuz bir paraya
oturabileceği evleri devlet yapacak. Elektrik, havagazı, su
çok az bir para karşılığı verilecek. Bugün başka nereye para
harcarız?"

"Yiyecek ve giyecek aldık mı para biter zaten."

"Kurulacak yeni düzende herkesin çocuğu kreşe alsın."

27

Kreşte herkesin çocuğuna eşit muamele yapılırsa. Herkesin
çocuğu parasız olarak devlet tarafından okutulsa. Herkesin
çocuğuna okullarda üç öğün parasız yemek verilse, süt ver-
lirse. Herkesin çocuğu kabiliyetinin olduğu kadar okuyabil-
se. Doktorlar parasız muayene etseler. Ama bugünkü gibi üstün-
körü değil. İyice muayene etseler. Bütün sağlık hizmetleri
parasız olsa. Bütün işyerlerinde parasız yemek verilse. Bizim
bugünkü Meclis lokantası gibi 50 kuruşa çorba içilen, 2 lira-
ya et yemeği yenilen lokantalar kurulsun. Çamaşırlarımız
devlet çamaşırhanelerinde parasız veya çok ucuza yıkansa.
Bütün bunların nasıl yürütüldüğünü de emekçiler denetlesin."

Mehmet Hakkı'nın sözünü kesti. "Sen galiba şaşırдың da
cenneti anlatıyorsun," dedi.

Gülüştüler.

Hakkı, "Şu güzel yurdumuzu cennete çevirmek işten bile
değil" dedi. "Bu işin önündeki tek engel oligarşi. Dünyayı
cennete çevirmenin önündeki engel ne peki?"

"Emperyalistler," dedi Mehmet. "Ama bir gün dünya
cennete dönecek."

Hasan, "Sosyalist toplumda herkes aynı geliri almayacak.
Üretime katkısına göre ücret alacak. Ama devletin herkese
verdikleri o kişilerin üretime katkılarına göre değil, o kişile-
rin ihtiyaçlarına göre olacak. Yani diyelim devletin açtığı ve
maliyetlerinin çok altında fiyatlara yemek satılan bir lokan-
ta var. Buradan herkes aynı fiyata yiyecek. Çok yiyen de, az
yiyen de. Diyelim kreş. Çocuklar parasız bakılacak. Senin 1
çocuğun varsa o da parasız olacak, bizim Kemal Usta'nın 6
çocuğu da. En adaletli gelir dağılımı herkesin gerçek ihtiya-
cına göre pay aldığı gelir dağılımıdır. Yoksa herkese 2 odalı
ev versen, 5 çocuklu aile sıkışsa, çocuksuz aile rahat eder.
Emekçi halkın devleti güçlendikçe bizim aldığımız ücretle-
rin önemi gittikçe azalacak. Hemen hemen bütün ihtiyaçları-

28

mızı devlet maliyetinin çok altında fiyatlara karşılayacak.
İşte ancak o zaman en adil gelir dağılımı gerçekleşecek."

Mehmet, "Konuştuklarımızı şöyle özetleyebilir miyiz?"
dedi. "Bugünkü düzende gelir dağılımı adaletsiz, çünkü üre-
tim araçlarına sahip olan ölçüsünde gelirden pay alıyorsun.
Devrimden sonra herkes üretime katkısı oranında pay ala-
cak. Yani biraz eşitsizlik olacak, ama haklı bir eşitsizlik. Da-
ha sonra da adım adım tam adaletli bir gelir dağılımı sağla-
nacak. Yani herkes gerçek ihtiyacına göre gelir alacak."

Hakkı, "Doğru özetledin," derken odanın kapısı açıldı.
Hakkı'nın annesi kafasını uzattı. "Haberler başlıyor. Çay da
demledim. Biraz da dışarda oturun" dedi.

Hep birlikte televizyonun karşısına dizildiler.

GÜZEL GÜNLER
BÖRECEĞİZ ÇOCUKLAR...
GÜNEŞLİ,
GÜZEL...
GÜNLER...

29

RESİMLİ İŞÇİ DİZİSİ

1 - PAHALILIK (TÜKENDİ)	2,5 TL.
2 - TÜRKİYE'DE SINIFLAR (TÜKENDİ)	2,5 TL.
3 - TÜRKİYE'DE İŞÇİ HAKLARI (TÜKENDİ)	2,5 TL.
4 - GREV (TÜKENDİ)	3 TL.
5 - İŞSİZLİK	2,5 TL.
6 - TEKELCİ SERMAYE İLE İÇİÇE*	2,5 TL.
7 - ANADOLU HALK AYAKLANMALARI	3 TL.
8 - GELİR DAĞILIMI	3 TL.
9 - EMPERYALİZM (HAZIRLANIYOR)	
10 - EKONOMİK - DEMOKRATİK MÜCADELE (HAZIRLANIYOR)	
11 - TOPLU SÖZLEŞMELER (HAZIRLANIYOR)	

İsteme Adresi : Karanfil Sokak 14/10
KIZILAY / ANKARA

Ödemeli gönderilir, 25 TL.'ye kadar olan talepler için posta pulu rica olunur.

YAYIN KURUMU
YAYIN KURUMU